

ЭНГ ХАВФЛИ ВИРУС – ВАҲИМА, ОЧҚЎЗЛИК ВА КИТОБ ЎҚИМЛАСЛИКДИР

(Президент Шавкат Мирзиёевнинг [халққа мурожаати](#) борасидаги мулоҳазалар)

Одамзоднинг иродаси бўш ёки қатъийлиги турли синовларда билинади. Тариҳдан маълумки, замон ва макон билан боғлиқ турли неъматлар ҳам, офат-балолар ҳам халқ иродасининг букилмаслиги учун синов. Ирода ишончни мустаҳкамлай олишдир, аслида. Бугун бутун дунёни ташвишга solaётган муаммолардан бири тожсимон вирус балосидир. Жаҳон аҳли бу офатга қарши кураш йўлларини, уни буткул тугатиш борасида изланаяпти. Демак, бу борада яқдиллик ва эртанги кунга ишонч ҳар нарсадан муҳим.

Президентимиз бу хусусда аниқ фикр ва чора-тадбирларни 18 март куни ҳалқимизга мурожаатномасида билдириди. «Миллати, тили ва динидан қатъи назар, ҳаммамиз яқдилмиз ва, ишонамизки, бу қийинчиликлар, албатта, ўтиб кетади. Бунинг учун биринчи навбатда шифокорлар тавсияларига амал қилиб, шахсий гигиена ва санитария қоидаларига ҳар биримиз ўз оиласиз, болаларимиз билан уйимизда, ишхонамизда ва борадиган жойларимизда қатъий амал қилишимиз зарур. Касалликни яширмасдан, ўз вақтида мурожаат қилиш унинг олдини олишда энг самарали чорадир».

«Касалликни яширсанг, иситмаси ошкор қилади», деган ҳалқ нақлининг мазмунини ёддан чиқазиш жаҳолат, Президент таъбири билан айтганда, бу «хиёнат»дир. Нима бўлса бўлар қабилида иш тутиш ҳам мантиқсиз ҳаракат. Бу эса лоқайдлик, бепарволик ва бефарқликнинг урчишидир. Демак, масалага онгли ёндашишгина муаммоларга тўғри ечим бўла олади. Тўғри, тақдир яратгандан, тадбир бандадан. Ўринли, энг тўғри чора-тадбиргина офат-у балолардан асрайди. Айримларнинг саросимага тушиб, озиқ-овқат масаллиқларини ташмачилик қилиб уйига жамлаши инсофдан эмас. Наҳотки, муфтият раҳбарлигига, диний уламолар юртимизга тинчлик-хотиржамлик, беморларга шифо тилаб, дуои фотиҳалар қилишаётган пайтда, озиқ-овқат ва бошқа кундалик истеъмол маҳсулотларининг нархи ошиб кетмаслиги учун барча чоралар кўрилиб, ишонч билдирилаётган пайтда бундай ўринсиз хатти-ҳаракатни қандай изоҳлаш мумкин?

Ўз жонини сақласа, гўёки барча балолар даф бўлади қабилида ўйлаётган ношуд кимсалар ўзига ёхуд Буш прокуратура ҳузуридаги департамент хизматига иш орттиради, холос. Наҳотки, улар ташвиш устига ўзларига ташвиш орттираётганини сезишимаса. Инсонни очлик ўлдирмайди, очқўзлик ўлдиради. Ҳалқимиз оғир синов пайтларида ҳам бир бурда нонни бўлиб ейишган, қорни оч бўлганда ҳам кўзи тўқ бўлгани учун ўзи емай, ўзгага едирган. Биз кимларнинг авлоди, издоши эканимизни унутмаслигимиз керак. Фурсатдан фойдаланиб, пул ундиришни ният қилган баъзи бир чайқовчиларнинг қилмиш-қидирмишига ақлбовар қилмайди. Президентимиз бу борада ҳам оқилона жавоб айтди. «Бирорвонинг ташвиши эвазига топилган гул ҳеч кимга буюрмайди». Демак, худбинлик, ўзбўлармонлик билан иш тутган кимсанинг оқибати хунук, охирати куюк. Бу ҳақиқатни унуглантиришга ҳожат бормикан?

Шу тобда немис мутафаккири Франц Кафканинг бир ҳикмати ёдга келади. «Одамзотнинг баҳтсизлигига унинг иккита гуноҳи сабаб бўлган. Бири унинг бетоқатлиги, иккинчиси бепарволигидир. Бетоқатлиги сабаб у жаннатдан ерга қувилди, бефарқлиги боис қайтиб у ёққа бора олмайди».

Бундан шу нарса англашиладики, бефарқ ва лоқайдлик қанчалик аянчли бўлса, бетоқатлик билан саросимага тушиб, апил-тапил иш тутиш ҳам шу даражада куюнчлидир.

«Мамлакатимизда етарли даражада захира мавжуд, хавотир ёки ваҳимага тушишга ҳеч қандай асос йўқ. Аммо қўпга келган бу балога қарши ҳаммамиз биргаликда, бир ёқадан буш чиқариб ҳаракат қилишимиз лозим», дея Президентимиз уқтираётган пайтда аҳиллик ва ҳамжиҳатлик зарур эканлигини унутмаслик керак.

Вақт қадрига етиш, ундан унумли фойдаланиш заруратини ҳис этган давлатимиз раҳбари ўқувчи талабаларнинг онлайн тарзида бўлса-да, таълим бериш, таълим олиш тизимини йўлга қўйишлари борасидаги мулоҳазалари ғоят эътиборлидир. Шунинг учун Ўзбекистон миллий телерадиокомпанияси билан биргаликда видеодарслар туркуми йўлга қўйилмоқда. Ёшларнинг бўш вактини мазмунли ўтказиш учун тарихимиз, бой маданиятимизга оид кўрсатув ва эшиттиришлар, ёшларимиз учун фойдали ва қизиқарли бадиий дастурлар, кинофильмларни кўпайтириш мақсадга мувофиқ.

Биз одатда, танамизга таъсир қилувчи ҳар қандай хавфдан сақланишни эплаймиз. Лекин

руҳиятнинг шифоси бўлган маънавий озиққа унчалик эътибор қиласкермаймиз. Аслида, ҳар қандай касаллик руҳиятдан танага кўчади. Афсуски, бизнинг тиббиётимиз, асосан танани даволайди. Ваҳоланки, руҳият шифо топса, тана дарддан фориғ бўлади. Руҳият даволанса, ҳар хил қўрқув ва ваҳималардан йироқ бўлади инсон.

Барчани ваҳимага солган коронавируснинг олдини олиш мақсадида ҳукуматимиз томонидан турли хил чоралар кўрилаётгани аниқ. Шу муносабат билан ўқувчи ва талабаларнинг таътилга чиқазилиши қайсиdir маънода улар учун имконият ҳамдир.

Улар бу муддат мобайнida маънавият озиғи бўлган китоб мутолаасига шўнғиши, турли йўсиндаги бадиий, илмий, тарихий мавзудаги асарларни ўқиш учун яратилган шароит сифатида тушунишлари мақсадга мувофиқ. Маънавият озиғи бўлган китоб барча дардларга дармон, содик дўст, тун-у кун ҳамроҳ бўла оладиган қудратли куч, мадор дориси.

Ўқишдан мақсад ўқиш, мутолаадан мақсад мушоҳада. Мушоҳадасиз мутолаа, ташхисиз муолажадир. Шунинг учун ҳам вақт қадрига етган инсон қандай шароитда бўлмасин, илм олишга талпинади, йўл топади.

Турли транспорт воситаларида талабаларни ўз уйларига кузатиш арафасида, институтимиз ёшларига қарата ТИҚҲММИ ёшлар билан ишлаш бўйича проректори Рўзимурод Чориев шундай деди: «Таътил дегани бу таҳсил тўхтади дегани эмас, балки, икки карра илм олишни кучайтириш демакдир, фан бўйича китобларни ўқиш, онлайн дастурларни кузатиб бориш, ўз билимини оширишдир».

Шунга амал қилган ҳолда, биз фанларга оид китоблардан ташқари, тарихий ва замонавий мавзудаги жаҳон адабиёти ҳамда ўзбек адиларининг энг сара ижод дурдоналарини ўқишни бошлаб юборишиди.

Талабанинг мақсади ўз номи билан илм талаб этишдир бу эса муайян шароитни талаб этади. Китоб мутолааси, тафаккур тарзи, дунёқарашининг ўсиши билан боғлиқ ушбу таътил ёшларга мана шундай имконият берганлигидан унумли фойдаланмаслик тожливирус оғатидан ҳам оғирроқ вирусга чалиниш, аниқроғи, жаҳолат уяси – китоб ўқимаслик иллатига дучор бўлишдир. Нодонликка, жаҳолатга қарши маърифатнинг маёғи, яроғи ва сабоғи билим ва илм манбаи бўлган китобни севиш ва ўқишда давом этишдир.

Шунинг учун ҳам Президентимиз таълим жараёнига алоҳида эътибор қилган ҳолда, унинг суръатини тўхтатмасдан синф хонаси ёхуд аудиторияда бўлмаса-да, уйда бўлса ҳам давом эттириш заруратини кескин тарзда қўйдилар.

Коронавирус пандемияси бутун дунё мамлакатларини ташвишга солаётгани боис унинг олдини олиш учун ҳар бир фуқаро масъул. Гарчи бу ҳолат иқтисодиётимизга салбий таъсир кўрсатиши аниқ бўлса-да тожливирус хавфини бартараф этиш чоралари шуни тақозо этади.

Бу йўсинда қайсиdir соҳа ва тармоқларга, йирик корхоналарга бир мунча оғирлик тушиши табиий. Лекин қандай бўлмасин, молия ва хомашё бозорида барқарорликни сақлаш муҳимлигини Президент алоҳида эътироф этди. Чунки нарх-навонинг ўсиши бекарорликка сабаб бўлишини ҳеч ким инкор эта олмайди.

Барча ислоҳотлар ҳалқ билан бамаслаҳат, уларнинг розилиги билан амалга оширилишини талаб этаётган Президент коронавирусга қарши кураш фаолиятини ошкоралик тамойиллари асосида олиб борилишини ҳам эътироф этди.

Бугунги кунда 200га яқин давлатга қутқу солаётган коронавирус оғати жиддий муаммолигини англаш асносида илдиз отиб кетмасдан қисқа муддатда даф этиш зарур. Бу борада ҳалқимизнинг жипслиги, ҳамжиҳатлиги, хотиржамлиги муҳим. Айрим ижтимоий тармоқларда «оғзига кучи етмаган»лар ҳалқни қўрқитиши, саросимага солиш билан шуғуллангани сир эмас. Буларга қарши кураш чораларини кўриш заруратини эслатиб «одамларни саросимага солиш қонунбузарлик билан тенг», деди Президентимиз.

Хулоса ўрнида айтиш керакки, энг хавфли вирус – бу қўрқув, ваҳима, очкўзлик, китоб ўқимаслик ва саросимага тушишдир. Ибн Сино таърифи билан айтганда, «ваҳиманинг ўзи ярим касалликдир, хотиржамлик ярим соғликдир, сабр эса шифонинг бошланишидир».

Раҳимбай Жуманиёзов,

ТИҚХММИ матбуот хизмати раҳбари, филология фанлари номзоди, доцент

Баҳриддин Муқимов,

**Тошкент Ирригация ва қишлоқ хўжалигини механизациялаш муҳандислари институти
«Гуманитар фанлар» кафедрасининг ўқитувчisi**

2020-03-23 21:12:57